

Hátrányos helyzetű települések infrastruktúrájának fejlődése 1990 után

Települések, térségek elmaradottságának bemutatására, illetve fejlődésének elemzésére már több tanulmány született. Ezek a vizsgálatok általában egy adott időpontban mutatják be a vizsgálati egységek elmaradottságát, illetve két időpontot összehasonlítva állapítják meg a fejlettségben bekövetkezett változásokat. A következő elemzés idősor vizsgálaton alapul, s a kedvezményezett, illetve a nem kedvezményezett települések másfél évtizedes fejlődésének tendenciáját mutatja be. Az idősor elemzés segítségével megállapítható, hogy a két településtípus fejlettsége az időben hogyan alakult, konvergált vagy divergált. A vizsgálat az 1990-től 2005-ig terjedő időszakot fogja át, s a települések fejlettségének egy szeletére, az infrastrukturális fejlődésre összpontosít.

A vizsgálatba bevont mutatók

A fejlettségbeli különbségek változásának bemutatására a következő mutatórendszert hívtam segítségül:

- 1000 lakosra jutó telefon-főállomások száma, db
- 1000 lakosra jutó személygépkocsik száma, db
- közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya, %
- 1 km vízvezeték-hálózatra jutó csatornahálózat hossza, m
- kiskereskedelmi boltok 1000 lakosra jutó száma, db
- a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 1000 lakosra jutó száma, db
- a vezetékes gázellátásba bekapcsolt lakások aránya, %

Ez a mutatórendszer a két legutolsó lehatároláskor alkalmazott szempontrendszerre épít. Az 1997-ben, és a 2001-ben használt mutatók között két eltérés fedezhető fel. 1997-ben tekintetbe vették az 1000 lakosra jutó személygépkocsik számát, ami a következő mutatórendszerből már kimaradt. 2001-ben pedig alkalmazták az úgynevezett komplex életminőség elérési mutatóját, amely az 1997-es kritériumok között még nem szerepelt.

Az általam alkalmazott szempontrendszerben megtartottam a személygépkocsikra vonatkozó mutatót annál is inkább, mert a számított elérhetőségi mutatóra nem állt rendelkezésre adat.

A KSH település szinten 1992-től gyűjti a személygépkocsik, valamint a vezetékes telefonok számának alakulását, így ezek a mutatók csak 1992-től állnak rendelkezésre.

A kedvezményezett települések kategorizálása

A különböző lehatárolások alkalmával hol kisebb, hol nagyobb mértékben változott a kedvezményezett települések köre. A változás, a települések kedvezményezett körbe való be-, illetve kikerülése több tényező függvénye lehet. Időről-időre változott a szempontrendszer, változtak a lehatároláskor felhasznált mutatók, ami szerepet játszhatott, abban hogy egyes települések fejlettebbnek, míg mások elmaradottabbnak mutatkoztak. A kedvezményezett települések számát az is befolyásolta, hogy az egyes lehatárolások során hol húzták meg a határt, az ország népességének maximum mekkora hányada élhetett elmaradott településen.

A kedvezményezett települések köre tehát nem egyértelműen a fejlettség szerint változott, nem csak azért maradhattak ki települések, mert fejlődtek és így előrébb léptek a települések fejlettségi rangsorában. Úgy vélem azonban, mindezek ellenére a kedvezményezett körbe tartozás, illetve az onnan való kikerülés jelez egyfajta fejlődést, fejlettséget, ami alapján kategóriákat lehet képezni.

A kategória képzés s az elemzés kiindulópontját a legutolsó lehatárolások, a 2004. évi kedvezményezett térségek és a 2006. évi jelenti. Ezeket alapul véve, és összevetve korábbi lehatárolásokkal, alakítottam ki a kedvezményezett térségeken belül a különböző fejlettségi szintet jelentő csoportokat.

A 2004. évi lehatárolásban a kedvezményezett térségeken belül is megkülönböztették a legelmaradottabb kistérségeket, továbbá megállapították, melyik az a 235 település, amelyik bár kistérségi szinten nem minősíthető elmaradottnak, de településszinten vizsgálva a legelmaradottabbak közé tartozik. A településeknek ebből a két csoportjából képeztem a **hátrányos helyzetű** települések kategóriáját. Ezt tovább bontva, ezen belül alakítottam ki a **leghátrányosabb helyzetű** települések csoportját, melybe azok a falvak kerülhettek, amelyek már 1986-ban, a legelső lehatároláskor is az elmaradottak közé tartoztak.

Azokat a településeket, amelyek tartósan kikerültek az elmaradottak köréből, a fejlődők csoportjába soroltam, de ebben az esetben is több kategóriát alakítottam ki. A **fejlődő** kategóriába tartoznak azok a települések, amelyek az ezredforduló környéki lehatárolásokban még elmaradottnak számítottak, de a legutolsó lehatárolásokba már nem kerültek be. **Leginkább fejlődők** pedig azok lettek, amelyek 1992-ben még kedvezményezettek voltak, de az ezredforduló óta már nem kerültek az elmaradott települések közé.

Nem mindig egyértelmű azonban a helyzet. Előfordul hogy az egyik lehatárolásban a település kikerül az elmaradott körből, egy későbbiben azonban visszakerül. Azokat a településeket, amelyek az ezredforduló környékén kikerültek az elmaradottak csoportjából, a legutolsó lehatárolások alapján azonban visszakerültek, az **ingadozó** kategóriába soroltam.

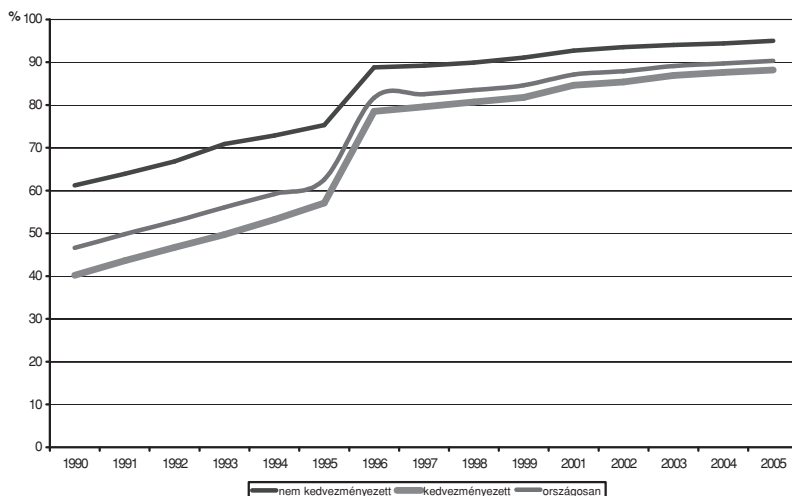
A legutolsó lehatárolások összes többi települése, amelyek nem tartoznak egyik fenti kategóriába sem, a **stabil** csoportba került.

A vezetékes vízellátás alakulása

A vizsgált másfél évtizedben a vezetékes vízellátás látványos fejlődésen ment keresztül. A '90-es évek elején átlagosan¹ a lakásoknak még a fele sem kapcsolódott a vezetékes ivóvízhálózathoz, míg 2005-re ez az arány már elérte a 90%-ot.

A nem kedvezményezett és a kedvezményezett települések ellátása az időszak végére csaknem kiegyenlítődt. 1990-ben az elmaradott településeken a lakásoknak még csak 40%-a csatlakozott az ivóvízhálózathoz, míg a vizsgált időszak végére 88%-a. A fejlettebb települések vezetékes ivóvízellátása már a 90-es évek elején is meghaladta a 60%-ot és 2005-re csaknem teljes körűvé vált.

Közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya

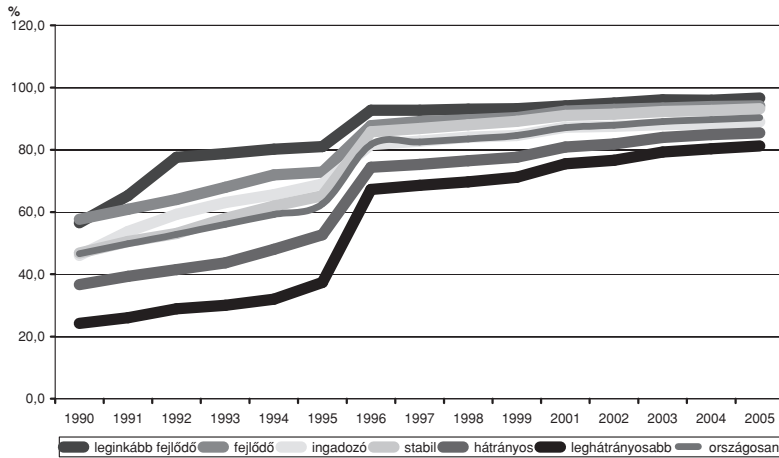
Forrás: KSH T-Star, saját számítás

A vízellátás fejlődése – a vizsgált időszakban – 3 szakaszra bontható. A 90-es évek első felének viszonylag gyors ütemű fejlődését egy még gyorsabb, ugrásszerű szakasz követi, amelyet egy jóval lassabb ütemű bővülés zár. Ennek magyarázata, hogy a 90-es évek közepén tömegesen fejeződtek be azok a vízközmű beruházások, amelyek az évtized elején indultak, s emiatt mutatkozik a vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások arányában egy szinte ugrásszerű emelkedés. A jelentős fejlesztések eredményeképpen szinte minden településre eljutott a vezetékes ivóvíz, ami értelemszerűen azt eredményezte, hogy az újonnan bekapcsolt lakások aránya már csak kis mértékben emelkedett.

A kedvezményezett és a nem kedvezményezett települések vízellátásbeli kiegyenlítésében a 90-es évek közepén mutatkozik a legnagyobb közeledés, az elmaradott települések valamivel magasabb ütemben fejlődtek. A többi időszakban a két településcsoport fejlődési üteme szinte megegyezett, ezért a köztük meglévő különbség alig csökkent.

¹ Az átlag minden esetben települési átlagot, az egyes települések ellátottságának átlagát jelenti

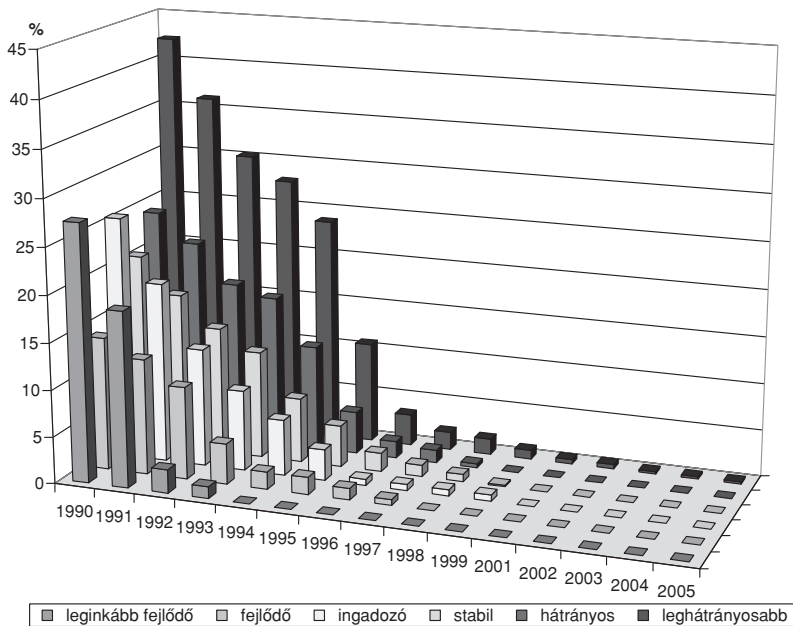
Közütemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

A kedvezményezett településeken belül az egyes kategóriák, településcsoportok ellátásának fejlődése hasonló utat járt be. Így a 90-es évek első felében viszonylag gyorsabb ütemben növekedett a vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya, míg a vizsgált időszak

Vezetékes vízhálózattal nem rendelkező települések aránya

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

² 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról 8. és 122. §

utolsó 10 évében egy lassabb, kiegyenlítettebb növekedési pályáról beszélhetünk. Ez az 1995 utáni időszak minden kategória esetében egy szinte zökkenőmentes, közel egyforma növekedési ütemet produkált. A kategóriák közeledése, az ellátás kiegyenlítődése az 1995 előtti eltérő ütemű fejlesztéseknek tudható be.

A kedvezményezett településeken belül a leginkább fejlődők és a fejlődők csoportja az időszak végére elérte, sőt meghaladta a nem kedvezményezett települések ellátottsági szintjét, igaz kezdeti elmaradásuk sem volt számottevő.

A vízhálózat 1995-ig tartó nagyarányú fejlesztésére magyarázatot ad az önkormányzati törvény. Az Ötv. az önkormányzatok kötelező feladatává tette a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását, amelyre határidőként az önkormányzati ciklus végét szabta meg.²

A jogszabályi kötelezettség, s a hozzá kapcsolódó vízhálózat fejlesztési program eredményeképpen, a ciklus végére nem is, de az ezredfordulóra gyakorlatilag minden településre eljutott a vezetékes ivóvíz. Míg 1990-ben a legelmaradottabb kategóriába tartozó településeknek közel felén egyáltalán nem volt kiépített vízhálózat, 2000-ben már ezek a települések is rendelkeztek ivóvízhálózattal.

A közüemi csatornahálózat kiépítése

Az 1km vízvezeték-hálózatra jutó csatornahálózat hossza igazából nem ad pontos választ arra a kérdésre, hogy mennyire megoldott a szennyvíz elvezetése. A két hálózat nem ugyanazon a nyomvonalon halad, s pl. egy térségi, több településsel közösen megvalósított szennyvíztisztító – indokolatlanul – jelentősen megemelheti a mutató értékét.

Ráadásul, mint pl. a fenti esetben a magas mutató azt is elfedi, ha lakások nem csatlakoznak a már meglévő csatornahálózatra. Főleg kisebb településeken, a derítővel rendelkező házak esetében gyakori ez, még akkor is, ha az önkormányzat „ösztönzi” a csatlakozást.

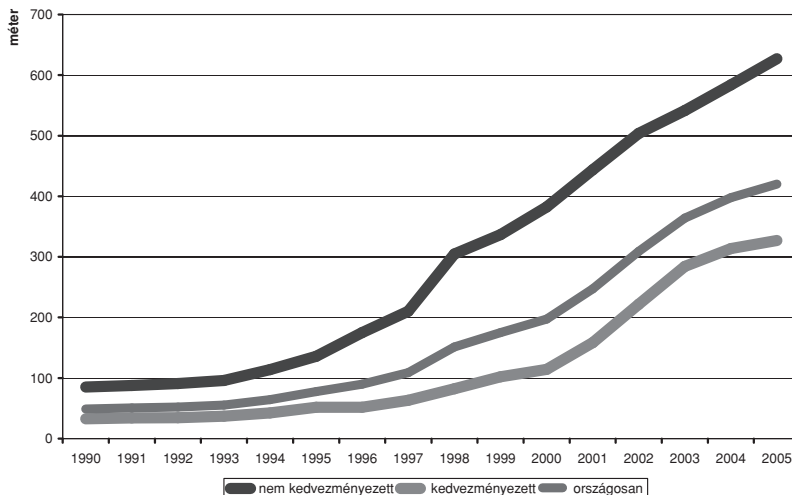
A mutató így a valós értéknél kedvezőbb színben tüntetheti fel a közüemi csatornával való ellátottságot, szerencsésebb lenne, mint a vezetékes vízhálózat esetében a szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások arányát alapul venni.

A vízvezeték-hálózat csaknem teljes körű kiépítettsége s a szennyvízelvezetés megoldatlansága maga után vonta a közműolló nyílását. „Az OECD által felsorolt 21 országból Magyarországon a legalacsonyabb a csatornázás színvonala és a legnyitottabb az ún. közműolló (43%)”.³ A közüemi csatornahálózat fejlesztésére csak a vízhálózat kiépítése után került sor, 1995-től egy lassabb, majd az ezredfordulótól egy gyorsabb bővítési folyamatot figyelhetünk meg.

A kedvezményezett és a nem kedvezményezett településeket összehasonlítva amennyiben csak az arányokat tekintjük, úgy tűnik, mintha a vizsgált másfél évtizedben nem történt volna változás, elmozdulás a két településcsoport egymáshoz viszonyított pozíciójában. Az időszak elején és a végén is, a fejlettebb településcsoportban a csatornahálózat kiépítettsége mintegy duplája volt a kedvezményezett településekének. Ez azonban valójában azt jelenti, hogy a fejlődés üteme, és léptéke jelentősen eltérő, a közüemi csatornahálózat bővítésének folyamata jelentősen különbözik a kedvezményezett és a nem kedvezményezett települések esetében.

³ Somlyódy László Éltető és pusztító vizeink Magyar Tudomány 2000./6.

1 km vízvezeték-hálózatra jutó csatornahálózat hossza

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

A 90-es évek elején a csatornahálózat építése éppen hogy követte a vezetékes vízhálózat bővülését. Így átlagosan stagnálásáról lehet beszélni, ami egyes településeken kis arányú „visszalépést” is jelentett. 1994-től kezdte a szennyvízrendszer bővülése meghaladni a vízhálózatét, elsősorban a fejlettebb településeken, s ez azzal járt, hogy a két településcsoport fejlődési pályája különvált. A fejlettebb településeken évről-évre, viszonylag nagy ütemben épült ki a közüzemi csatornahálózat, míg a fejletlenebb településeken jóval szerényebb ütemben bővült. Egyedül a 2000–2003 közti időszakban közelítette meg a fejlettebb települések növekedési ütemét, de a 2003-at követő évek már megtorpanásról tanúskodnak, s ha ez a tendencia folytatódik, akkor bekövetkezhet a stagnálás is, ami a kedvezményezett települések le- és további elmaradását jelenti.

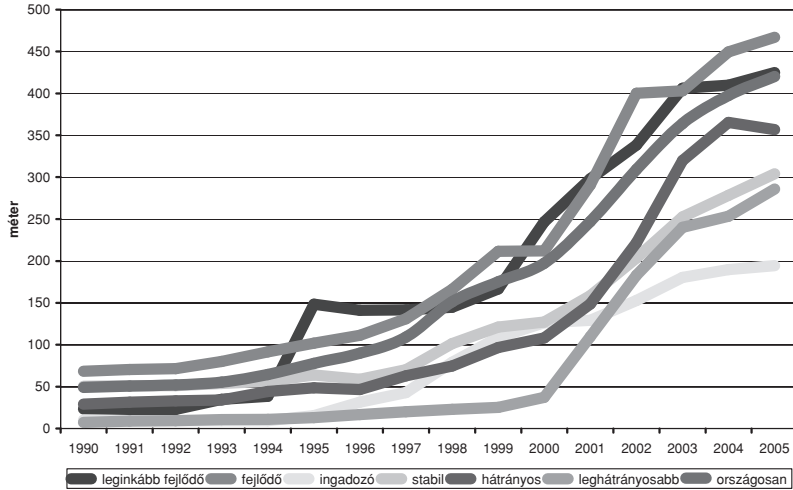
A kedvezményezett településeken belül, kategóriák szerint vizsgálva a csatornahálózat bővülését nagyon eltérő képet kapunk.

A kezdeti viszonylag csekély különbségek, a különböző ütemű bővülés eredményeképpen az időszak végére jelentősen növekedtek. 2005-ben a leginkább fejlődő és a fejlődő települések csoportja rendelkezett a legjobb közüzemi mutatóval, de a két település csoport eltérő utat járt be, amely különösen a leginkább fejlődő kategóriába tartozó települések számára volt „rögös”.

A 90-es évek elején a fejlődő települések rendelkeztek a legjobb mutatóval, és kisebb megingásokkal viszonylag egyenletesen bővítették csatornarendszerüket. A leginkább fejlődő településeken ellenben az időszak elején még a kedvezményezett településekhez képest is kis mértékben volt kiépítve a szennyvízhálózat és fejlesztése „kampány” jellegűen történt. A stagnáló, „visszalépő” időszakokat nagyarányú fejlődési szakaszok váltották, de végül még az országos átlagot is sikerült meghaladni.

Kiemelkedő a leghátrányosabb helyzetű települések fejlődése, melyek az évtized elején még sereghajtók voltak, sőt esetükben az ezredfordulóig alig zárult a közműöllő,

1 km vízvezeték-hálózatra jutó csatornahálózat hossza

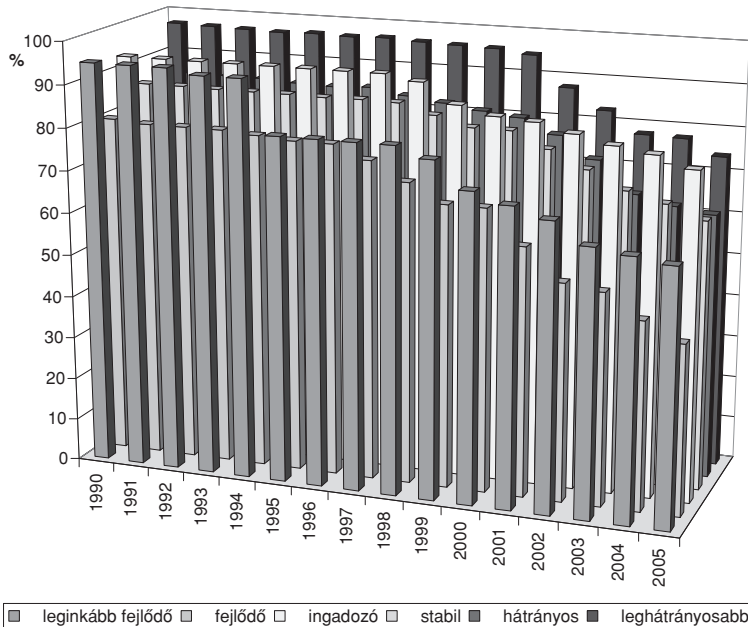

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

2000-től nagyarányú szennyvízhálózat bővítések kezdődtek, amik 2005-ig szinte töretlenül folytatódtak.

2005-re két település csoportban torpant meg a csatornázás fejlesztése. A közműollót tekintve legrosszabb helyzetben az ingadozó kategóriába tartozó települések találhatók.

Közüemi csatornahálózattal nem rendelkező települések aránya

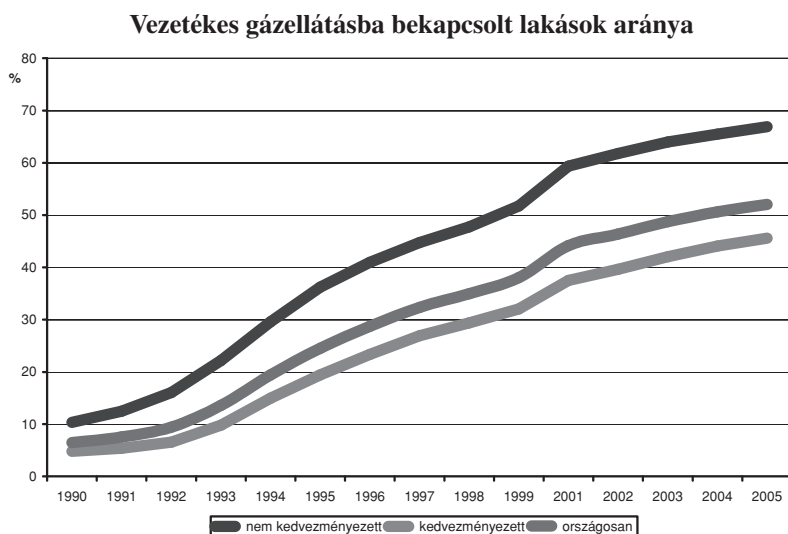
Forrás: KSH T-Star, saját számítás

A 90-es évek elején is az egyik leggyengébb mutatóval rendelkező településcsoportban csak 1995 után kezdődött el a szennyvízhálózat szerény ütemű bővülése, ami 2005-re újra stagnáló szakaszba jutott. A hátrányos helyzetű településeken pedig az ezredfordulón indult jelentős bővülés után következett visszalépés 2005-re.

Az egyes kategóriákon belül is nagy a szóródás, vannak olyan települések, amelyek nagy részben, vagy akár teljes mértékben már csatornázottak, de magas azoknak az aránya is, ahol egyáltalán nincsen szennyvízhálózat.

Vezetékes gázellátás

A vezetékes gázellátás kiépítése 1990-ben szinte a nulláról indult. A fejlettebb településeken átlagosan a lakások 10%-ában kötötték be a vezetékes gázt, míg a kedvezményezett településeken ez az arány az 5%-ot sem érte el. 2005-re – az országos települési átlag szerint – már a lakások felében használhatták a vezetékes gázszolgáltatást.

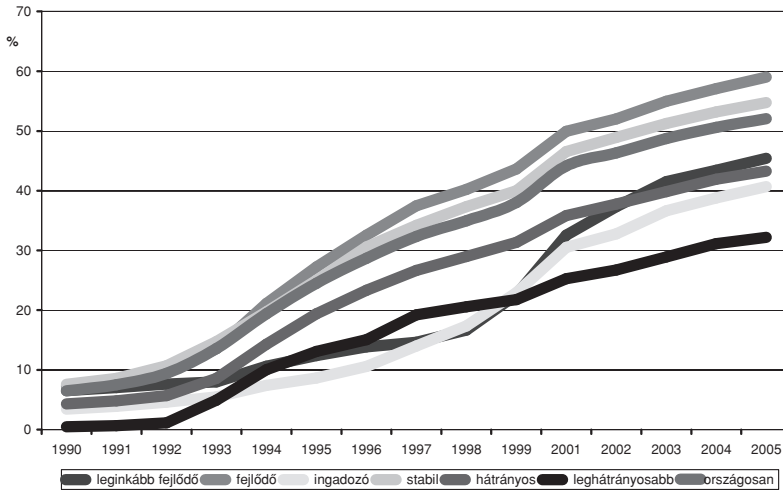

Forrás: KSH T-Star; saját számítás

Az elmúlt másfél évtizedben a fejlettebb és a kedvezményezett települések hasonló utat jártak be. A kezdeti lassabb ütemű fejlesztést 1992 és 2001 között egy nagyobb ütemű bővülés váltotta fel, ami a 2001. évet követően már kisebb mértékben folytatódott. A hasonló ütemű fejlesztés ellenére, a 90-es években a gázhálózat kiépítése a fejlettebb településeken nagyobb arányban történt, így a két településcsoport közötti különbség növekedett, a kedvezményezett települések elmaradása fokozódott s ez a különbség az ezredfordulótól állandósulni látszik.

A kedvezményezett települések közül a fejlődő és a stabil kategóriába tartozó település csoportok az országos átlaghoz hasonló, azt meghaladó fejlődési utat jártak be, megközelítve a fejlettebb településcsoport átlagát.

Vezetékes gázellátásba bekapcsolt lakások aránya

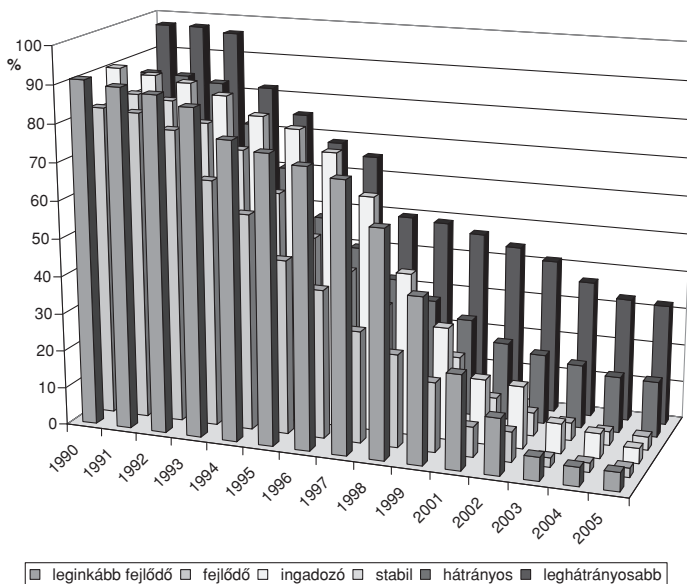

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

A leginkább fejlődő, a hátrányos, és az ingadozó csoportba tartozó települések közel egyforma ellátási szintről indultak, s bár a vizsgált időszakban eltérő pályát futottak be, de 2005-re újra hasonló – értelemszerűen magasabb – ellátottsági szintre kerültek.

A leghátrányosabb településcsoportban a vezetékes gázellátásba bekapcsolt lakások aránya, a fejlettebb települések átlagának a felét sem éri el. 1990-ben ezekben a településekben gyakorlatilag nem volt gázellátás, 1992-ben kezdték el kiépíteni, de 1994-től még az országos átlagtól is elmaradó, lassabb fejlődési ütemben.

Vezetékes gázhálózattal nem rendelkező települések aránya

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

A kedvezményezett települések mindegyik kategóriájára igaz, hogy az ezredforduló környékétől közel megegyező arányban növekszik a vezetékes gázhálózatba bekötött lakások aránya, ami a köztük kialakult különbségeket stabilizálja. Ez abból is adódik, hogy 2000 környékére kiépült a gerinchálózat, amelyhez egyre kevesebb új település csatlakozik.

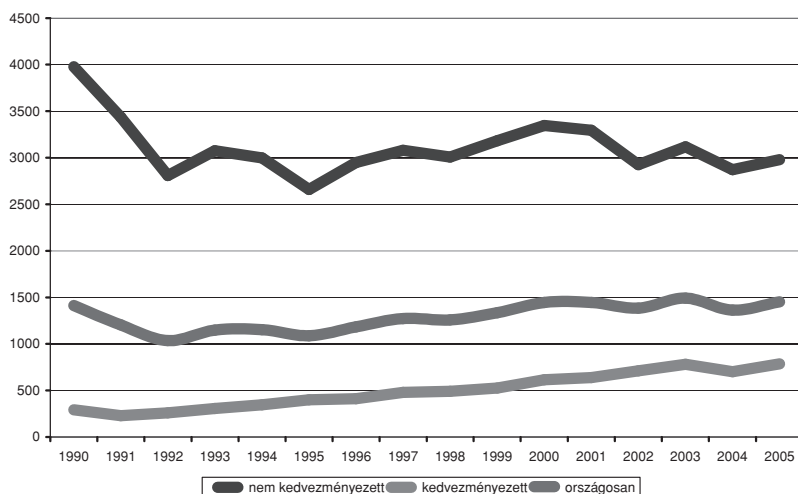
Igaz a leghátrányosabb települések harmadán, míg a hátrányos kategóriába tartozó települések 15%-ában még nincsen kiépített vezetékes gázhálózat, de a tendencia azt mutatja, ezekben a községekben már nem, vagy legfőljebb csak kis részükben használhatják majd a vezetékes gázt.

Vendégéjszakák számának változása

1990–2005 között, a vendégéjszakák száma országos viszonylatban jelentősen nem változott, az 1000 lakosra vetített aránya 1000-1400 fő között mozgott. A 90-es évek eleji csökkenést lassú, hullámzó növekedés váltotta fel, és a mutató értéke 2005-re alig haladta meg a kiindulási időpontét.

Eltérően alakult azonban a fejlettebb és a kedvezményezett településeken eltöltött vendégéjszakák száma. A fejlettebb településeken a 90-es évek eleji drasztikus csökkenés után növekedő és csökkenő szakaszok váltogatták egymást, amelyek tendenciájukban stagnálást mutatnak.

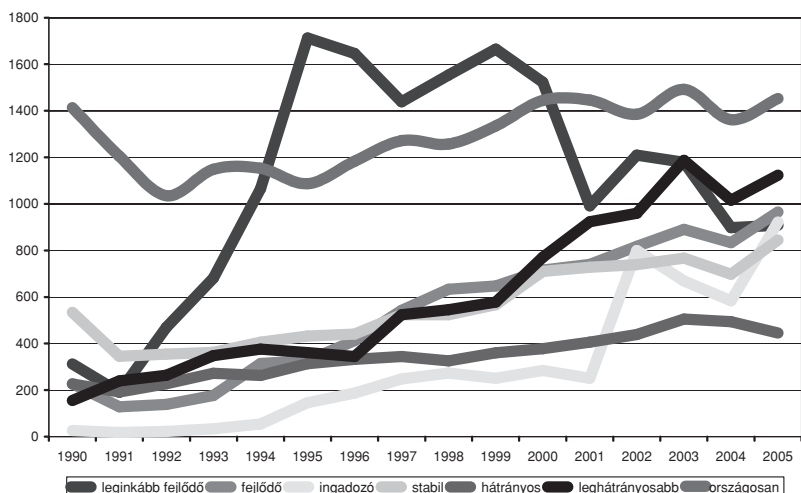
A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 1000 lakosra jutó száma

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

Ezzel szemben a kedvezményezett településeken a kezdeti csekély csökkenést lassú, fokozatos növekedés váltotta föl, amely az időszak végéig kitartott. Ez az egységes kép azonban nagyon eltérő utat jelent az egyes kategóriák települései számára. A legváltozatosabb utat a leginkább fejlődő csoportba tartozó települések járták be. Az 1991-ben induló rendkívül gyors növekedés 1995-ben megállt, s a kisebb visszaesést követő újbóli növekedést 1999-ben egy jelentős csökkenéssel járó időszak váltotta fel, s ez a csökkenő tendencia egészen az időszak végéig elhúzódott.

A kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák 1000 lakosra jutó száma

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

Az ezredforduló környéke szinte minden kategóriában kisebb-nagyobb visszaesést jelentett a turizmusban. Még az addig csekély mértékű növekedést regisztráló hátrányos települések csoportjában is, ha kis mértékben, de 2003-tól csökkenésnek indult az 1000 lakosra vetített vendégéjszakák száma.

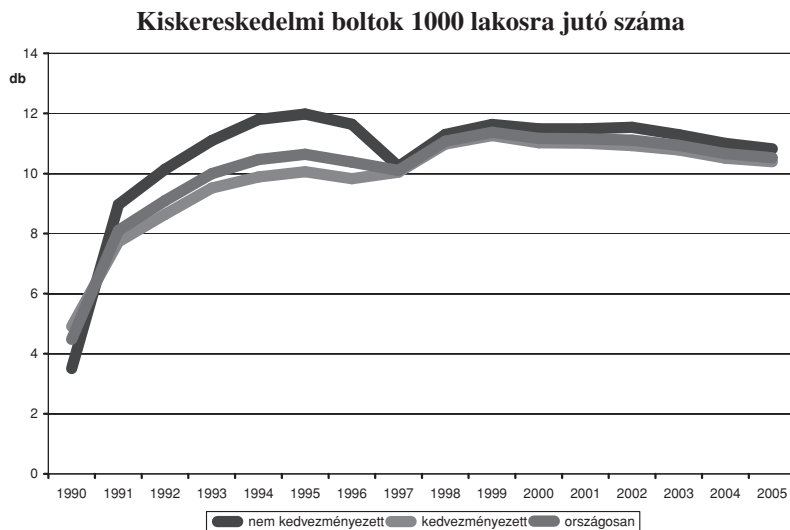
A többi kategóriában, ha nem is egyenletes növekedést, de tendenciájában mindenképpen figyelemreméltó emelkedést lehet megfigyelni. Szembetűnő, hogy 2005-re a leghátrányosabb kategóriába tartozó településeken töltötték el a legtöbb 1000 lakosra jutó vendégéjszakát.

Kereskedelmi ellátottság

Országosan az 1000 lakosra jutó kiskereskedelmi boltok száma 1990-ről 1991-re közel megduplázódott, az átlagos 4,5 darabról 8,1-re növekedett, s ha közel sem ilyen nagy ütemben, de tovább folytatódott az emelkedés, s kisebb megtorpanás után 1999-ben, 10 bolt/1000 lakos értékkel érte el a csúcspontját. 1999-től kezdve a kiskereskedelmi ellátás enyhe csökkenést mutat.

A vizsgált mutatók közül ez az egyetlen, amelyben a kedvezményezett települések ellátottsága meghaladta a fejlettebbekét, igaz csak egyetlen évben, a kiinduláskor 1990-ben. A piaci viszonyok némiképpen átrendezték a kiskereskedelmi ellátottságot. 1991-től az 1000 lakosra jutó boltok száma a fejlettebb településeken már meghaladta a kedvezményezettekét, de a vizsgált időszakban a két településcsoport átlagos ellátottsága között nem mutatkozott nagy eltérés.

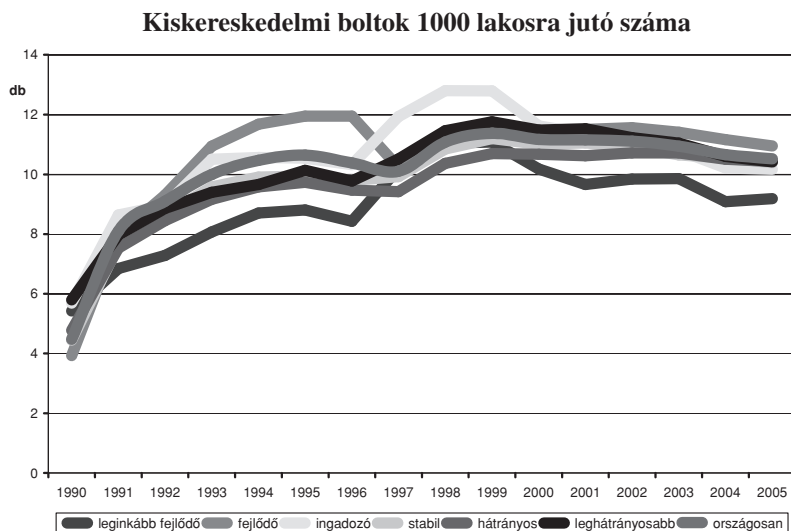
Hasonló fejlődési pályát jártak be, igaz a 90-es évek elején a fejlettebb településeken nagyobb ütemben szaporodtak az üzletek, de az évtized közepe táján nagyobb volt a visszaesés is, így 2005-re a fejlettebb települések csak kis mértékben bizonyultak jobban ellátottnak.

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

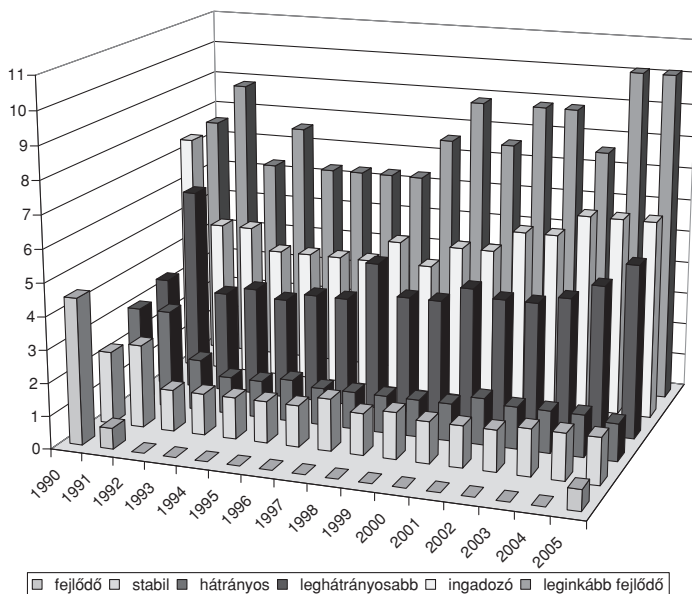
A kedvezményezett településeken belül feltűnő, hogy 2005-re a kiskereskedelmi ellátottság tekintetében éppen a leginkább fejlődő települések csoportja volt leginkább elmaradva, s szinte végig az egész időszakban a legrosszabb ellátottsági mutatóval rendelkeztek. A fejlődő kategóriába tartozó településeken viszont, az ellátottság 2005-re kismértékben meghaladta a fejlettebb települések szintjét is.

Az 1000 főre jutó kiskereskedelmi üzletek számának átlagos növekedése azonban nem jelent egyértelműen javulást. Az ezredfordulótól szinte minden kategóriában tendenciózusan növekszik azoknak a településeknek az aránya, ahol egyáltalán nincsen bolt. Különösen igaz ez arra a három településcsoportra – ingadozó, leghátrányosabb, leginkább fejlődő – amelyekben 2005-ben, a legalacsonyabb szinten állt az ellátottság.

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

Kiskereskedelmi bolttal nem rendelkező települések aránya

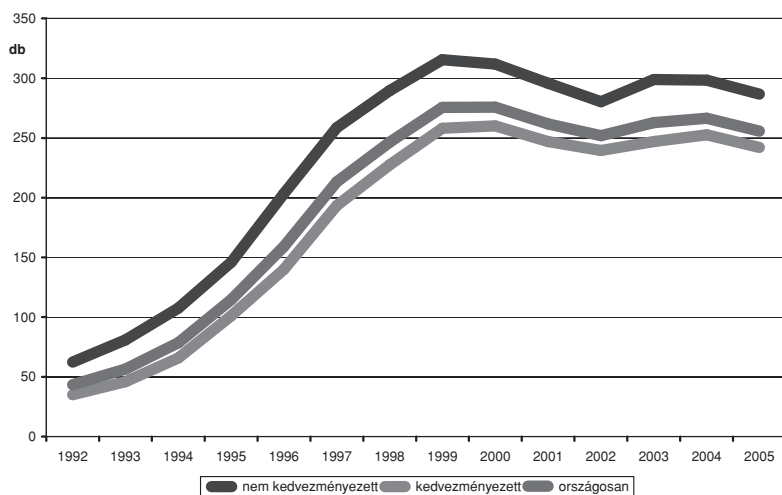

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

Telefon ellátottság

Hazánkban a vezetékes telefonnal való ellátottság az ezredfordulóig töretlenül emelkedett. A 90-es évek elején még csak 43 telefon-főállomás jutott 1000 lakosra, 1999-ben pedig ennek már közel a hétszerese (276 telefonvonal/1000 lakos). Az ezredforduló után a vezetékes telefonok száma csökkenni kezdett. A csökkenő-növekvő időszakok váltakozása összességében csökkenő tendenciát jelez.

1000 lakosra jutó telefon-főállomások száma

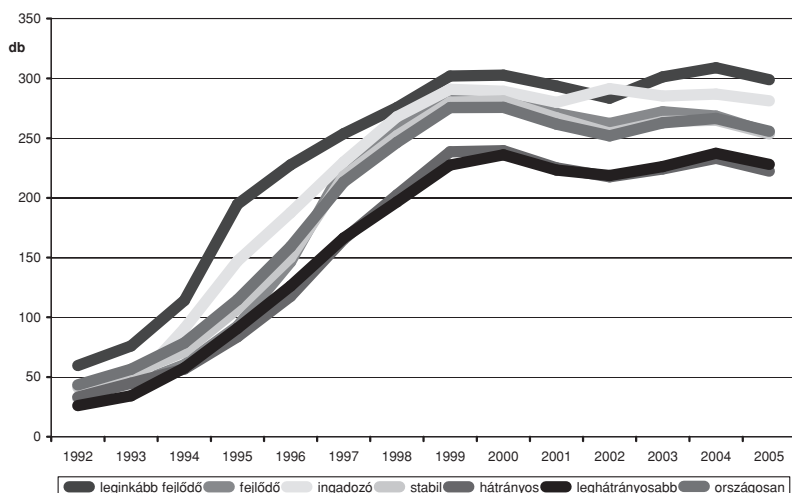

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

Úgy tűnik, az ezredforduló körül telítődött a vezetékes telefonok piaca ezt jelzi a háztartások számához viszonyított mutató is, hiszen 2006-ban a hazai háztartások mintegy 70%-a rendelkezett vezetékes telefonnal.

A kedvezményezett és nem kedvezményezett települések telefonellátottsága a vizsgált időszakban szinte tökéletesen együtt mozgott. A fejlettebb települések magasabb ellátottsági szintről indultak és kezdeti előnyüket végig megőrizték. A kedvezményezett települések ellátottsága is számottevően javult, de nem kerültek közelebb a fejlettebb településcsoport szintjéhez.

1000 lakosra jutó telefon-főállomások száma

Forrás: KSH T-Star; saját számítás

A kedvezményezett településeken belül pedig az egyes kategóriák közti távolság nem csak hogy nem változott, hanem növekedett is.

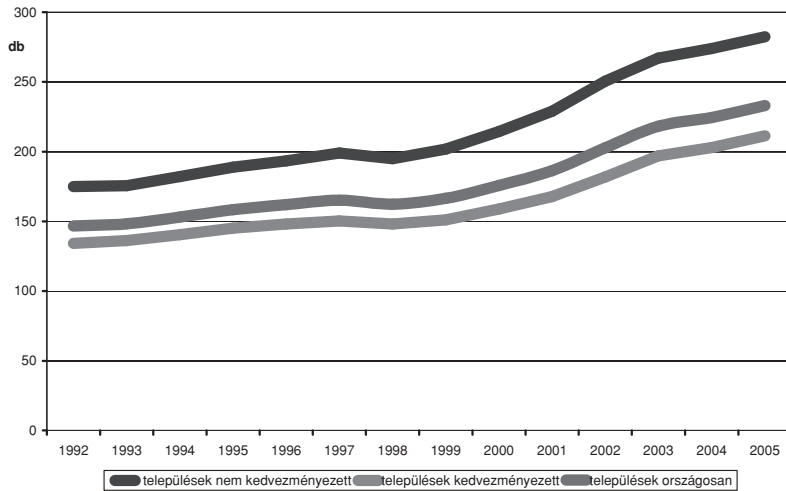
A leginkább fejlődő kategóriába tartozó települések indultak a legkedvezőbb helyzetből, az átlagos telefonellátottság mutatója alig maradt el a fejlettebb településektől s különösen a 90-es évek első felének dinamikusabb fejlesztése eredményeképpen az ezredfordulóra megközelítették a nem kedvezményezett települések átlagát. Sőt, mivel az évezred első éveiben bekövetkező csökkenő tendencia ezeket a településeket kevésbé érintette, 2005-ben már jobb ellátottsági mutatóval rendelkeztek. A hátrányos helyzetű települések elmaradása a többi kategóriától a kisebb ütemű fejlesztés következtében fokozódott.

Személygépkocsik számának alakulása

Magyarországon a 90-es évek elején megközelítőleg minden hetedik embernek volt személygépkocsija, míg 2005-ben már közel minden harmadiknak. Az 1000 főre jutó személygépkocsik száma az ezredforduló előtti kisebb visszaesésétől eltekintve szinte egyenletes ütemben növekedett, s ez alól a kedvezményezett települések sem jelentettek kivételt.

A közel megegyező fejlődési ütem eredményeképpen a fejlettebb települések megőrizték kezdeti előnyüket, s az időszak végére nem csökkent a különbség a két településcso-

1000 lakosra jutó személygépkocsik száma

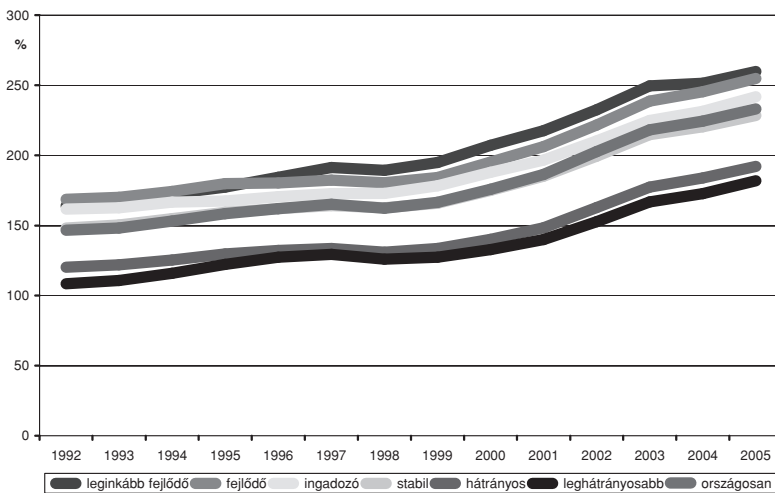
Forrás: KSH T-Star, saját számítás

port között. A kedvezményezett településeknek ebben a mutatóban sem sikerült közelebb kerülniük.

A kedvezményezett településeken belüli „teoretikus” fejlettségbeli sorrend a személygépkocsik számának alakulásában mutatkozik meg legtisztábban. Ugyan a 90-es évek elején még a fejlődő kategóriába tartozó településeken több személygépkocsi jutott 1000 lakosra, mint a leginkább fejlődő településeken, de az időszak végére felcserélődött, „helyreállt” a két kategória sorrendje.

Figyelemre méltó, hogy éppen azokban a községekben, a két hátrányos helyzetű kategóriába tartozó falvakban, a legkevésbé adott az egyéni közlekedés lehetősége, amelyekben a tömegközlekedés is a legkevésbé megoldott.

1000 lakosra jutó személygépkocsik száma

Forrás: KSH T-Star, saját számítás

Kedvezményezett települések kategóriái

Az egyenlőtlenségek kezelése – területpolitika

